

Η ματαιότητα των επιγείων.

Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος.

Ο ευνούχος Ευτρόπιος ήταν ένας ευφυής και πανούργος αυλικός του παλατιού, ο οποίος, έχοντας την εύνοια των βασιλέων Αρκαδίου (395-408) και Ευδοξίας, έγινε πρωθυπουργός. Ο κόσμος υπέφερε τα πάνδεινα από αυτόν, ώσπου το 399 επενέβη ο στρατός και πίεσε τον βασιλιά να τον καθαιρέσει. Τότε ο Ευτρόπιος, μη έχοντας καμιά ανθρώπινη ελπίδα και βλέποντας να διακυβεύεται η ζωή του, κατέφυγε στην εκκλησία των αγίων Αποστόλων, όπου γαντζώθηκε περίτρομος στην αγία Τράπεζα.

Ο στρατός έξω, και μέσα ο όχλος, διψούν για εκδίκηση. Τότε στον άμβωνα εμφανίζεται ο αρχιεπίσκοπος άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος και εκαφωνεί την πρώτη «Εις Ευτρόπιον» ομιλία του, από την οποία παραθέτουμε αποσπάσματα.

Πάντοτε, και ιδιαίτερα τώρα, είναι η κατάλληλη στιγμή να πούμε: «Ματαιότης ματαιοτήτων, τα πάντα ματαιότης» (Εκκλ. 1.2). Πού τώρα η λαμπρή του υπάτου στολή; Πού οι κρότοι και οι χοροί και οι συγκεντρώσεις και οι επευφημίες στα ιπποδρόμια και οι κολακείες των θεατών; Όλα έφυγαν. Φύσηξε ξαφνικά αέρας, έριξε τα φύλλα, και έδειξε το δέντρο γυμνό να σαλεύεται σύγκορμο και να κινδυνεύει να ξεριζωθεί.

Πού τώρα οι επίπλαστοι φίλοι; Πού τα γλέντια; Πού η συμμορία των παρασίτων και τα καλύτερα κρασιά που χύνονταν ολόημερα, και οι ποικίλες τέχνες των μαγείρων; Πού οι γλυκόλογοι εξυπηρετικοί δουλόφρονες;

Νύχτα ήσαν όλα και όνειρο, και μόλις ξημέρωσε εξαφανίσθηκαν· άνθη ήσαν εαρινά και μαράθηκαν· σκιά και πέρασε· καπνός και διαλύθηκε· σαπουνόφουσκα και έσκασε· αράχνη και έσπασε. Γι' αυτό συνέχεια συμπεραίνουμε: «Ματαιότης ματαιοτήτων, τα πάντα ματαιότης».

Αυτό το ρητό και στους τοίχους και στα ρούχα και στην αγορά και στο σπίτι και στους δρόμους και στις θύρες και στις εισόδους και προπάντων στη συνείδηση του καθενός πρέπει να γράφεται συνέχεια και να μελετάται διαπαντός. Ναι, επειδή η απατηλή όψη των πραγμάτων και τα προσωπεία και η υπόκριση εκλαμβάνονται από τους πολλούς σαν πραγματικότητες. Οφείλει καθένας με το απόφθεγμα τούτο να επισφραγίζει τα λόγια του προς τον άλλον και να το ακούει από τον άλλον καθημερινά και στο γεύμα και στο δείπνο και στις συναθροίσεις. Να κυριαρχεί το «Ματαιότης ματαιοτήτων, τα πάντα ματαιότης».

Δεν σου έλεγα συχνά-πυκνά ότι είναι δραπέτης ο πλούτος; Συ όμως δεν με ανεχόσουν. Δεν σου έλεγα ότι είναι αχάριστος δούλος; Να που το απέδειξαν τα πράγματα· όχι μόνο δραπέτης και αγνώμων, αλλά και φονιάς, αφού αυτός σε έκανε να τρέμεις τώρα.

Όταν συ μου έκανες επανειλημμένες παρατηρήσεις επειδή έλεγα την αλήθεια, εγώ δεν σε διαβεβαίωνα πως σε αγαπούσα περισσότερο από τους κόλακες;

Πού είναι οι οινοχόοι; Πού όσοι σου έπλεκαν μύρια εγκώμια; Χάθηκαν, αρνήθηκαν τη φιλία, κοιτάζουν να εξασφαλίσουν τον εαυτό τους.

Αλλά δεν φερνόμαστε έτσι εμείς. Δεν σε προσπερνούμε αδιάφοροι, αλλά σε περιμαζεύουμε και σε περιθάλλουμε.

Η Εκκλησία που την πολέμησες άνοιξε την αγκαλιά της και σε -χθηκε. Αντίθετα, τα θέατρα που υποστήριζες και χάριν των οποίων αγανακτούσες και τὰ 'βαζες μαζί μας, σε πρόδωσαν και σε καταβάρθρωσαν. Και οι μεν ιπποδρομίες εξανέμισαν τον πλούτο σου και ακόνισαν το ξίφος εναντίον σου· η δε Εκκλησία που υπέφερε την άδικη μανία σου βάζει τα στήθη της για να σε αποσπάσει από τα δίχτυα του θανάτου.

Τα λέω αυτά όχι για να επιπέσω πάνω στον πεσμένο, αλλά για να ασφαλίσω τους όρθιους. Όχι για να ξύσω τις πληγές του τραυματισμένου, αλλά για να διατηρήσω άτρωτους τους άλλους. Δεν καταποντίζω αυτόν που θαλασσοδέρνεται, αλλά εκπαιδεύω όσους τώρα πλέουν με ούριο άνεμο, ώστε σε ώρα τρικυμίας να μην τους καταπιεί το νερό.

Πώς θα γίνει τούτο; Εάν έχουμε κατά νου τις μεταβολές των ανθρωπίνων πραγμάτων. Γιατί αν αυτός φοβόταν μεταβολή, δεν θα πάθαινε μεταβολή. Τίποτε δεν είναι ασθενέστερο από τα ανθρώπινα πράγματα. Όπως και να χαρακτηρίσει κανείς την ευτέλεια και ασημαντότητά τους, πάλι λίγα θα πει, κατώτερα της αλήθειας, έστω και αν τα ονομάσει καπνό και χορτάρι και όνειρο και ανοιξάτικα λουλούδια και οτιδήποτε. Τόσο είναι φθαρτά και μηδανικότερα από το μηδέν. Και μαζί με τη μηδαμινότητα έχουν και πολύ γκρεμό. Να η απόδειξη.

Ποιος ήταν ανώτερός του; Δεν ήταν αυτός ο πλουσιότερος της οικουμένης; Ο πιο ισχυρός από τους ισχυρούς; Δεν τον έτρεμαν όλοι; Ωστόσο να που έγινε αθλιότερος από τους φυλακισμένους, από τους δούλους, από τους φτωχούς που πεινάνε, γιατί απειλείται με σπαθιά κοφτερά, με δημίους, με εκτέλεση. Ούτε καν θυμάται την πρώτη κατάσταση της ευτυχίας. Έχει πυκνό σκοτάδι μέρα μεσημέρι. Όσο και να προσπαθήσουμε, δεν θα καταφέρουμε να παραστήσουμε το πόσο βασανίζεται περιμένοντας από στιγμή σε στιγμή να τον σκοτώσουν.

Τι χρειάζονται τα δικά μου λόγια, αφού ο ίδιος μας τα παρουσιάζει ζωντανά; Από χθες που πήγαν να τον συλλάβουν και πρόστρεξε στα άγια, έχει μορφή απολιθωμένου από τον φόβο και πρόσωπο νεκρού και φωνή σπασμένη. Τρέμει, σύγκορμος και χτυπούν τα δόντια του από την αγωνία.

Τα λέω όχι για να τον ονειδίσω, επαναλαμβάνω, αλλά για να σας μαλακώσω και να δείξετε επιείκεια, αρκούμενοι στις συμφορές που υπέφερε μέχρι τώρα σαν τιμωρία του.

Πολλοί απάνθρωποι μας κατηγορούν γιατί τον δεχθήκαμε μέσα στο ιερό Βήμα. Περιγράφω την κατάντια του για να τους λειάνω την αστοργία. Αγανακτούν επειδή κατέφυγε στην Εκκλησία αυτός που την πολέμησε ακατάπαυστα.

Μα γι' αυτό ακριβώς να δοξάζουμε τον Θεό! Τον έφερε σε τέτοια ανάγκη, ώστε έμαθε και τη δύναμή της και τη φιλανθρωπία της. Έμαθε τη δύναμή της γιατί έμεινε αήττητη στον πόλεμο που της άνοιξε, ενώ αφανίσθηκε εκείνος. Έμαθε και τη φιλανθρωπία της επειδή, καίτοι αντιμετώπισθηκε άδικα και σκληρά, προτείνει τώρα ασπίδα και τον καλύπτει, και τον ασφαλίζει κάτω από τις φτερούγες της και τον θάλπει μέσα στην αγκάλη της. Δεν του κρατάει κακία. Τούτο είναι το λαμπρότερο τρόπαιο, η περιφανέστερη νίκη. Έπιασε αιχμάλωτο τον εχθρό και τον σπλαχνίζεται τη στιγμή που όλοι τον εγκατέλειψαν έρημο. Σαν μάνα τρυφερή τον έκρυψε μέσα στα ρούχα της και αντιστάθηκε στον βασιλικό θυμό και στη λαϊκή οργή. Τούτο είναι το στολίδι που κοσμεί την αγία Τράπεζα.

«Τι στολίδι μας λές;» διαμαρτύρονται. «Τον ασεβή και πλεονέκτη και άρπαγα να ακουμπάει το θυσιαστήριο;» Μην ξεστομίζεις τέτοια λόγια παρακαλώ, γιατί και η πόρνη ακούμπησε τα πόδια του Ιησού και τούτο όχι μόνο δεν ήταν έγκλημα εναντίον Του, αλλά θαύμα και ύμνος μεγάλος. Δεν έβλαπτε τον καθαρό η ακάθαρτη, αλλά την ακόλαστη και μυσσαρή τη μετέβαλε σε καθαρή ο άσπιλος και άμωμος. Μη μνησικακείς, ω άνθρωπε. Είμαστε δούλοι Εκείνου που ενώ σταυρωνόταν έλεγε «Άφες αυτοίς· ου γαρ οίδασι τι ποιούσι» (Λουκ. 23.24).

«Μα», αντιτείνουν, «αυτός γκρέμισε το άσυλο με νόμους». Αλλά να που πρώτος έλυσε τον νόμο και έγινε θέαμα της οικουμένης! Χωρίς ν' αρθρώσει λέξη, φωνάζει σε όλους: «Μην κάνετε ό,τι έκανα, για να μην πάθετε ό,τι έπαθα!» Αναδείχθηκε δάσκαλος με τη δική του συμφορά...

Λάμπει εξαίσια το Θυσιαστήριο έχοντας δεμένο τον λέοντα. Σεις που προστρέξατε είσαστε μάρτυρες ότι δεν είμαι υπερβολικός στα λόγια.

Λαμπρή σήμερα η συγκέντρωση! Μόνο το Πάσχα είδα τόσο κόσμο! Η σιωπή του σας συγκάλεσε σαν βροντόφωνη σάλπιγγα. Οι γυναίκες αφήσατε τα σπίτια, οι άνδρες αφήσατε την αγορά και τρέξατε ν' αντικρύσετε γυμνή την ουτιδανότητα των ανθρωπίνων πραγμάτων.

Και η πορνική όψη που μέχρι χθες ακτινοβολούσε φαιδρή, άλλαξε σήμερα, σαν να της αποσπόγγισε η μεταβολή τα καλλυντικά – κάτι τέτοιο είναι η ευπραγία και η καλοπέραση που οφείλεται σε πλεονεξίες: πιο άσχημη από κάθε γραΐδιο με ρυτίδες. Έτσι γίνεται με τους πλεονέκτες· ευημερούν πρόσκαιρα και μετά υποφέρουν θλίψη αβάσταχτη.

Τι μεγάλη δύναμη έχει η δυστυχία αυτή! Τον επισημότερο και μακαριότερο όλων τον έκανε να φαίνεται ευτελέστερος όλων.

Αν εισέλθει πλούσιος εδώ, κερδίζει πολλά. Διαπιστώνει ότι έχει πέσει από τόσο ύψος εκείνος που έσειε την οικουμένη (Ησ. 14.16)· ότι είναι πιο συνεσταλμένος και δειλός από λαγό και βάτραχο· και χωρίς δεσμά είναι καρφωμένος στο κολωνάκι αυτό και αντί για αλυσίδα περισφίγγεται από τον φόβο. Με όλα αυτά υποχωρεί η φλεγμονή της απληστίας και πέφτει ο αέρας του πλουσίου, που φιλοσοφώντας για τα επίγεια απέρχεται αφού μάθει στην πράξη ό,τι διατρανώνουν οι Γραφές: «Κάθε σάρκα χόρτος, και κάθε δόξα ανθρώπου σαν άνθος χόρτου· ξεράθηκε ο χόρτος και το άνθος εξέπεσε» (Ησ. 40.6-7) και «σαν καπνός οι μέρες» του (Ψαλμ. 101.4) και πολλά άλλα.

Ο φτωχός πάλι, μπαίνοντας και αντιμετωπίζοντας το θέαμα δεν οικτρίζει πια τον εαυτό του· αντίθετα, καλοτυχίζει την πενία, γιατί του είναι άσυλο και λιμάνι γαλήνιο και τείχος ασφαλές. Προτιμά να μείνει στην κατάστασή του, παρά να απολαύσει για λίγο τα πάντα και ύστερα να διακινδυνεύσει και τη ζωή του ακόμη.

Βλέπεις ότι δεν πήγε άδικα η συγκέντρωσή μας εδώ, αλλά έγινε πρόξενος μεγάλου κέρδους και σε πλούσιους και σε φτωχούς, και σε άσημους και σε επίσημους, και σε δούλους και σε ελεύθερους;

Βλέπεις πως καθένας φεύγει, αποκομίζοντας φάρμακα και θεραπεύεται μόνο από το θέαμα αυτό;

Άραγε σας κατεύνασα το πάθος; Έδιωξα την οργή; Έσβησα την απανθρωπιά; Σας έφερα σε συμπάθεια;

Το πιστεύω. Το δείχνουν τα πρόσωπά σας και οι πηγές των δακρύων!

Απόδοση: Ιερομόναχος Ιουστίνος.

Πηγή : <https://www.koinoniaorthodoxias.org/>